https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en

Journal of Researches in Linguistics
E-ISSN: 2322-3413
15(1), 101-118
Received: 22.05.2023 Accepted: 05.07.2023

Research Paper

The relation of the frequency and distribution of sensory adjectives to the average perceptual strength hierarchy in some realistic and surrealistic contemporary Persian short stories

Shahla Sharifi*
Department of Linguistics, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
sh-sharifi@um.ac.ir

Narjes Banoo Sabouri
Department of Linguistics, Payame Noor University, Tehran, Iran
n.sabouri@pnu.ac.ir

Abstract
This research has been carried out using framework of Sensory Linguistics. The Sensory Linguistics examines the relationship between senses and language. It also deals with the issue of how and to what extent each language encodes sensory cognition and what difference languages may have in regard with sense encoding. In this research, we employed the average perceptual strength of the five senses, presented by Lynott and Connell (2009), to examin the frequency of sensory adjectives and the juxtaposition of nouns and sensory adjectives in five contemporary short stories of realisticistic style and four contemporary surrealistic short stories. It is to note that the stories in both groups of styles shad relatively equal word count (29406 words in sum). The results showed that the highest and lowest number of sensory adjectives both realisticistic and surrealistic styles pertain to the sense of sight and the sense of smell respectively. Interestingly, given these, the sight and smell senses constitute the two ends of a continuum in the middle of which fall the other three senses, namely hearing, touch and taste senses. Therefore, the hierarchy of Lynott and Connell (2009) applies to both styles with a difference in the position of the two senses of hearing and taste. But the number of sensory adjectives in all senses in the realistic style is significantly more than the surreal. This can be considered as a distinguishing component of the realistic style. Such being the case, it is interesting to note that the data and findings of the present study do not follow the same line as Lynott and Connell (2009) and Winter (2019) and therefor, can not provide enough justifications in support of the higher frequency of nouns and sensory adjectives of the same domain.
Keywords: Sensory Linguistics, Hierarchy of Average Perceptual Strength, Five Senses, Sensory Senses

Introduction

The Sensory Linguistics (SL) examines the relationship between the senses and language. The senses are of great importance for human beings since they are significant ever existing media to gain experience from the environment. The knowledge acquired from the surrounding environment through the senses is stored in the mind under the name of knowledge. Language, as a medium that represents a part of human cognition, also plays a role in the senses, that is to say, part of our sensory cognition is realized through language (Miller and Johnson-Laird, 1976: 3; Kövecses, 2002:57). In this research, we recruited the average perceptual strength of five senses presented by Lynott and Connell (2009), to examin the frequency of sensory adjectives and the juxtaposition of nouns and sensory adjevtives in five contemporary short stories with realistic style and four contemporary surreal short stories. In this research, following the fivefold division of senses, we will try to provide justifiable answers to the following research questions:

1- What is the frequency of adjectives related to the five senses in both realistic and surreal stories?

*Corresponding author

2322-3413 © University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

2- How does the frequency of adjectives align with the Lynott and Connell (2009) average perceptual strength of the five senses?
3- What implications may the diffrences of sensory adjectives in both realistic and surreal stories have?

Materials and Methods

The method of present research is descriptive-analytical. As for the data, we have chosen contemporary Persian short stories. Considering the wide range of words in the language, in this research, we only account for sensory adjectives in nine short stories including five realistic stories of and four surreal stories. In the present research, we have used literary texts as a source for extracting linguistic data to determine what sensory areas the authors have used the most in these stories and how names and sensory adjectives are juxtaposed. Given that the nine stories belonged to two different styles, we presented the number of the adjectives both in total and separate with respect to their styles. It is worth mentioning that in the first stage, repeated adjectives were counted only once; since the goal was to determine the sensory domain to which an adjective belongs. However, when we wanted to know the total number of sensory adjectives in the surreal short stories comparing to realistic short stories, all the occurences of the adjectives were counted, no matter repeated or not repeated.

Discussion and Conclusion

The findings suggest the highest number of adjectives belonged to the sense of sight in both realistic and surreal styles and the number of smell sense adjectives was the least. The pairs of noun- adjective related to the sense of sight (sight-sight pairs) were more than other senses, and at the same time, the total number of sensory adjectives in the realistic style was significantly more than the surrealistic, which can be considered as a style-dependant feature.

Considering the juxtaposition of nouns and sensory adjectives, two senses of sight and smell, which are practically at the two ends of the spectrum of average perceptual power, had the most and the least sensory noun-adjective juxtapositions in both styles, respectively. In other senses, the number of sensory juxtapositions in realistic style was more the surreal style. As much as the hierarchy of Lynott and Connell (2009) is considered, considering each column of juxtaposition for each sense separately, juxtapositions of the same domain are among the most frequent juxtapositions. Therefore, in the same line as with the opinion of Lynott and Connell (2009); Winter (2019), our findings prove that the number of juxtapositions of the same dominans are more than the juxtaposition of different domains. However, in case we compare all the columns of juxtaposition of different domains in each table with the column of juxtaposition of the same domain, then the number of cases of juxtaposition of different domains in three senses will be more than the juxtaposition of the same domain. It is only in the case of the sense of sight that the juxtapositions of the same domain are more than the juxtapositions of different domains. When it comes to the sense of touch, the juxtapositions of the same domain are equal with the the juxtapositions of different domains. Therefore, these findings do not support the postulations of Lynott and Connell (2009) and Winter (2019).

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی
سال پانزدهم، شماره اول، شماره ترتیبی۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۲، ص ۱۰۱-۱۱۸
تاریخ وصول: ۱۴۰۲/۰۳/۰۱ تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۲/۰۴/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۴

مقاله پژوهشی

رابطهٔ بسامد و توزیع صفات حسی با سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی در داستان‌های کوتاه رئال و سوررئال فارسی معاصر

شهلا شریفی*
نرجس بانو صبوری**

چکیده

این پژوهش در چارچوب زبان‌شناسی حواس انجام گرفته است. زبان‌شناسی حواس رابطهٔ حواس و زبان را بررسی می‌کند و به این موضوع می‌پردازد که هر زبان شناخت حسی را چگونه و به چه میزان رمزگذاری می‌کند و تفاوت زبان‌ها از این نظر چیست. در این پژوهش با استفاده از سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی حواس که توسط لینوت و کانل (2009) ارائه شده است، به بررسی بسامد صفات حسی و هم‌نشینی اسامی و صفات حسی در پنج داستان کوتاه معاصر سبک رئال (۱۴۷۰۳ واژه) و چهار داستان کوتاه معاصر سبک سوررئال با تعداد واژهٔ برابر پرداخته شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که بیش‌ترین صفات حسی در هر دو سبک رئال و سوررئال، مربوط به حس بینایی و کم‌ترین مربوط به حس بویایی است و سه حس دیگر در بین این دو قرار دارند؛ بنابراین، سلسله-مرتبهٔ لینوت و کانل (2009) دربارهٔ هر دو سبک با یک تفاوت در جایگاه دو حس شنوایی و چشایی مصداق دارد؛ اما تعداد صفات حسی در همهٔ حواس در سبک رئال به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای بیش‌تر از سوررئال است که می‌تواند به‌عنوان یک مؤلفهٔ ممیز سبک در نظر گرفته شود. دربارهٔ نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) در خصوص بسامد بالاتر اسامی و صفات حسی هم‌حوزه، داده‌های این پژوهش مؤید قوی برای این نظر نبوده‌اند.

کلیدواژه‌ها: زبان‌شناسی حواس، سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی، حواس پنج‌گانه، صفات حسی

* دانشیار گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسئول) sh-sharifi@um.ac.ir
** دانشیار گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران n.sabouri@pnu.ac.ir

2322-3413 © University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

۱. مقدمه

زبان‌شناسی حواس[1] به بررسی رابطهٔ حواس و زبان می‌پردازد. حواس راه‌های کسب تجربه از محیط هستند؛ بنابراین، برای انسان از اهمیت بسیار بالایی برخوردارند. دانشی که از طریق حواس از محیط پیرامون کسب می‌شود با عنوان شناخت در ذهن ذخیره می‌شود. زبان به‌عنوان رسانه‌ای که بخشی از شناخت انسان را بازنمایی می‌کند، در خصوص حواس هم نقش‌آفرینی دارد و بخشی از شناخت حسی ما در قالب زبان بروز پیدا می‌کند (Miller & Johnson-Laird, 1976: 3 ; Kövecses, 2002:57 Cited in Rakova, 2003:34) . واژه‌ها ابزار ما برای ارتباط با جهان پیرامون‌مان هستند؛ بنابراین، بدون توانایی بیان محتوای درکی، عملاً زبان بی‌فایده و فاقد کارایی است. از آنجا که همهٔ زبان‌ها به یک شیوه و یک اندازه شناخت حسی را رمزگذاری نمی‌کنند، زبان‌شناسی حواس به این موضوع می‌پردازد که هر زبان شناخت حسی را چگونه و به چه میزان رمزگذاری می‌کند و تفاوت زبان‌ها از این نظر چیست.

پیش از پرداختن به این امر که حواس چگونه در قالب زبان جلوه‌گر می‌شوند، باید مشخص کنیم منظورمان از حواس چیست؛ چرا که دربارهٔ دسته‌بندی حواس اتفاق نظر وجود ندارد. برای مثال اولمان[2] (1959) حس دمایی[3] را از لامسه جدا کرده و به‌جای پنج حس، شش حس معرفی کرده است؛ زیرا هر حس می‌تواند زیرمجموعه‌هایی داشته باشد یا به عبارت دیگر، گروه‌بندی حواس می‌تواند با دقت بیشتری انجام شود. برای مثال، در خصوص بینایی ممکن است حس فضایی انسان توسط اهل زبان به‌صورت مقوله‌ای جداگانه متمایز شود؛ به دیگر سخن، ممکن است اهل زبان نظرشان این باشد که قرار دادن صورت‌های زبانی منعکس‌کنندهٔ درک فضایی ما در زیرمجموعهٔ حس بینایی مناسب و دقیق نیست و باید ذیل گروه جداگانه‌ای قرار بگیرند. با اینکه اخیراً مطالعات مربوط به زبان‌شناسی حواس در حال دقیق‌تر شدن هستند، همچنان تقسیم پنج‌گانهٔ حواس پربسامدترین تقسیم‌بندی مقبول و مورد استفاده در پژوهش‌های مختلف است؛ از جمله در تحقیق لینوت[4] و کانل[5] (2009) که پایهٔ این پژوهش قرار گرفته است. این تقسیم‌بندی را تقسیم‌بندی ارسطویی نیز می‌نامند (Winter, 2019: 11). در متون ادب فارسی نیز به این تقسیم‌بندی اشارات زیادی شده است، برای نمونه:

بشناس که توفیق تو این پنج حواس است
هر پنج عطا ز ایزد مر پیر و جوان را
سمع و بصر و ذوق و شم و حس که بدو یافت
جوینده ز نایافتن خیر امان را (ناصرخسرو قبادیانی، قصیدهٔ ۱۲).

از آنجا که پژوهش حاضر به بازنمایی حواس در دو سبک ادبی رئالیسم و سوررئالیسم می‌پردازد، جا دارد که به اختصار توضیحاتی دربارهٔ این دو سبک ارائه کنیم. رئالیسم را می‌توان به کشف و بیان واقعیت تعریف کرد. رئالیسم سبکی است که با نیروی آگاهی در برابر برتری حساسیت ذهنی و نیروی تخیل مقابله می‌کند. در این مکتب، سلطهٔ علم و فلسفهٔ اثباتی رمان نمی‌تواند وجود خود را توجیه کند مگر وهم و خیال و توسل به مشاهده را نادیده بگیرد (سیدحسینی، ۲۷۷:۱۳۸۷، ج ۱). رئالیسم مکتبی عینی است و می‌توان نویسندهٔ رئالیست را هنگام آفریدن اثر، تماشاگری در نظر گرفت که افکار و احساسات خود را در جریان داستان ظاهر نمی‌سازد. رئالیسم در پی کشف واقعیت است و درعین حال در خواننده این احساس را به وجود می‌آورد که این واقعیت است که آشکار می‌شود (سیدحسینی، ۲۸۷:۱۳۸۷). در برابر، سوررئالیسم نوعی عصیان است؛ به‌عبارتی، می‌توان این مکتب را برخوردی تراژیک بین قدرت‌های روح و شرایط گوناگون زندگی برشمرد (سیدحسینی، ۷۸۳:۱۳۸۷، ج ۲). سوررئالیسم مفهومی کلی از انسان و رابطهٔ او با دنیا و جامعه را مطرح می‌سازد (سیدحسینی، ۸۹۵:۱۳۸۷، ج ۲). این مکتب آکنده از عناصر سیاه است. در مجموع، می‌توان سوررئالیسم را مکتبی دانست که بر اصالت خیال، رویا و نیز تصورات ضمیر ناخودآگاه پایه‌ریزی شده است در نتیجه، در بازنمایی زبانی با انتزاع بیشتر سر و کار دارد. بنابراین، انتظار نگارندگان این بوده که در سبک

[1] sensory linguistics
[2] S. Ullmann
[3] heat or temperature
[4] D. Lynott
[5] L. Connell

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

رئال با صفات مربوط به حواس پنج‌گانه که عینی هستند بیشتر مواجه شویم تا سبک سوررئال. نتایج این پژوهش نشان خواهد داد که آیا انتظار نگارندگان درست بوده است و اگر درست بوده تفاوت ظهور این صفات حسی در دو سبک به‌حدی است که بتوان آن را یک مؤلفه سبکی در نظر گرفت.

با توجه به مطالب فوق، در این پژوهش تقسیم‌بندی پنج‌گانهٔ حواس را پذیرفته‌ایم و در صدد آنیم که با بررسی داده‌های پژوهش که از داستان‌های رئال و سوررئال به‌دست آمده‌اند، به پرسش‌های زیر پاسخ دهیم:

بسامد صفات مربوط به حس‌های پنج‌گانه در داستان‌های رئال و سوررئال چقدر است و بسامد صفات چگونه در راستای سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی[1] حواس لینوت و کانل (2009) قرار می‌گیرد؟

بیش‌ترین ترکیب حواس در ترکیبات وصفی حسی- حسی مربوط به کدام دو حس است و چگونه در راستای نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر[2] (2019) جای می‌گیرد؟

آیا نتایج حاصل از داستان‌های رئال با نتایج داستان‌های سوررئال متفاوتند و پیامد این مطالعه در تمایز سبک رئال و سوررئال چیست؟

۲. پیشینهٔ پژوهش

این ایده که حس‌ها را به‌لحاظ بسامد کاربرد می‌توان در قالب یک سلسله‌مرتبه ارائه کرد، اولین بار اولمان (1945، 1959) ارائه کرد. سلسله‌مرتبه‌ای که او پیشنهاد کرد به‌صورت زیر بود:

بینایی> شنوایی> بویایی> چشایی> دمایی> لامسه

اولمان بر آن بود که حس‌های سمت چپ یعنی لامسه، دمایی و چشایی بیش‌تر به‌عنوان مبدأ[3] نگاشت قرار می‌گیرند و حس‌های سمت راست یعنی بینایی، شنوایی و بویایی بیش‌تر مقصد[4] نگاشت‌های مفهومی در زبان‌ها هستند. طبیعتاً نگاشت‌های مفهومی مدنظر در اینجا نگاشت‌های حسی هستند؛ یعنی در مواردی مطرح می‌شوند که حداقل یکی از حوزه‌های مبدأ یا مقصد حسی هستند و ما به‌خوبی آگاهیم که تنها حواس، مبدأ یا مقصد نگاشت‌های مفهومی نیستند. اگر چه این سلسله‌مرتبه به‌نوعی ارتباط شبکه‌ای این حس‌ها را، که نشان می‌داد حداقل (۲۵) شیوهٔ ترکیب برای این حس‌ها وجود دارد، به یک رابطهٔ خطی کم‌تنوع محدود می‌کرد، با این حال مطالعاتی که بر روی زبان‌های مختلف انجام شد به‌نوعی نشانگر صحت این سلسله‌مرتبه (حداقل به‌صورت تمایل غالب نه مطلق) بود (Winter, 2019: 99).

مطالعات تجربی نیز معلوم کرد که نمونه‌های زبانی منطبق بر این سلسله‌مرتبه (همانند sweet fragrance «عطرشیرین») نسبت به نمونه‌های زبانی غیرمنطبق (همانند fragrant sweetness «شیرینی معطر») در آزمون‌های حافظه راحت‌تر بازخوانی و به یاد آورده می‌شوند و این نتایج مؤید بررسی‌های نظری انجام‌شده بود (Winter, 2019: 100).

برخی دیگر از پژوهش‌های حوزهٔ زبان‌شناسی حواس مشخص کرد که میزان زبانی‌شدن حواس پنج‌گانه در زبان‌های مختلف یکسان نیست و حتی در یک زبان نیز تفاوت‌هایی در نحوه و میزان زبانی‌شدن این حواس مشاهده می‌شود. برای مثال، کاچیاری[5] (2008) معتقد است غنای تجارب درکی ما به‌سختی در قالب کلمات و زبان قابل بیان است. با این دید، زبان حسی ما فقط انعکاسی کم‌رنگ از عوالم تجارب حسی ماست و بهترین نویسندگان و شاعران نیز هیچ‌گاه قادر نخواهند بود همهٔ آنچه را که به درک درمی‌آید به زبان درآورند (Winter, 2019:38 ; Berlin & Kay, 1969; Fahle, 2007; Graumann, 2007:129; Wyler, 2007).

چنان‌که پیش‌تر گفته شد زبان‌شناسی حواس حداقل با عنوان مذکور، شاخهٔ مطالعاتی تازه‌ای محسوب می‌شود؛ بنابراین، در داخل کشور دربارهٔ آن آثار زیادی منتشر نشده است. البته در حوزه‌های مطالعاتی دیگر و در بین مطالعات ادبی، پژوهش‌هایی در خصوص پدیدهٔ

[1] average perceptual strength
[2] B. Winter
[3] source
[4] target
[5] C. Cacciari

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

حس‌آمیزی[1] انجام گرفته است. نوع مطالعه در بیش‌تر این آثار، کیفی بوده و به این موضوع پرداخته شده است که در نمونه‌های حس‌آمیزی که از آثار ادبی و به‌ویژه اشعار انتخاب شده، حوزه‌های دخیل در حس‌آمیزی کدام حوزه‌ها بوده‌اند و نوع ترکیبات به‌لحاظ حسی یا انتزاعی بودن چگونه بوده است. در برخی آثار نیز اشاره‌ای به بسامد هر حوزهٔ حسی شده است. از جملهٔ این آثار می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

کریمی و همکاران (۱۳۹۲) حس چشایی و حس‌آمیزی مربوط به آن را در اشعار مولانا بررسی کرده‌اند. این پژوهشگران معتقدند حس چشایی در اشعار مولانا نقش مهمی در بازنمایی‌های معنوی و مادی دارد. امیرحاجلو (۱۳۹۳) حس‌آمیزی‌های غزلیات وحشی بافقی را از نظر خصوصیات بلاغی و دستوری بررسی کرده و انواع ترکیبات حس‌آمیختهٔ به‌وجودآمده را در دو شکل حسی- حسی و انتزاعی- حسی ارائه کرده است. کیانی و همکاران (۱۳۹۵) به مطالعهٔ هنجارگریزی معنایی در گسترهٔ کارکردهای مجازی حواس پرداخته‌اند. داده‌های آن‌ها از میان اشعار برخی شاعران ایرانی و عراقی انتخاب شده و هدف این است که حس‌آمیزی را به‌عنوان یک ترفند هنجارگریزی معنایی مطرح کنند. محمودی و راشکی (۱۳۹۵) حس‌آمیزی را در سه شکل بلاغی، دستوری و نوعی در اشعار نصرالله مردانی مورد توجه قرار داده و معتقدند حس‌آمیزی یکی از ارکان اصلی خیال در اشعار اوست. سعدزاده و اوجاق‌علیزاده (۱۳۹۵) ساختار حس‌آمیزی‌ها را در اشعار سیمین بهبهانی بررسی کرده‌اند. این پژوهشگران در این بررسی دو نکته را در نظر داشته‌اند؛ نخست اینکه حس‌آمیزی‌ها از بابت حسی یا انتزاعی بودن چه نوع ترکیبی دارند و دوم اینکه حوزه‌های حسی درگیر در حس‌آمیزی کدام حوزه‌هاست. نتیجهٔ پژوهش نشان می‌دهد که بسامد ترکیبات انتزاعی- حسی بیش از حسی- حسی بوده است و بیش‌ترین بسامد را در دستهٔ حسی - حسی، هم‌آمیزی دو حس بینایی و شنوایی داشته و پربسامدترین حس درگیر در ترکیبات حس بویایی بوده است. امین و عظیمی (۱۳۹۶) حس‌آمیزی را در مثنوی مطالعه کرده‌اند. این پژوهشگران حس‌آمیزی‌ها را به دو دستهٔ حسی- حسی و حسی- انتزاعی تقسیم کرده‌اند و در هر دسته انواع پیوندهای صورت‌های غیرترکیبی و اضافی را بررسی کرده‌اند. آن‌ها بسامد هریک را مورد توجه قرار داده‌اند و در نهایت، نتیجه گرفته‌اند که بسامد دستهٔ حسی- حسی نسبت به حسی- انتزاعی در مثنوی کم‌تر است. بهمنی‌مطلق (۱۳۹۶) به بررسی حس‌آمیزی در اشعار شفیعی کدکنی پرداخته است. او این پدیده را نوعی شگرد هنری دانسته که دارای اهمیت است. نتایج او نشان داده که حس بینایی در اشعار شفیعی کدکنی بیش‌ترین بسامد را در حس‌آمیزی داشته است. عسگری و شفیع‌صفاری (۱۳۹۷) حس‌آمیزی را به‌عنوان یک آرایهٔ ادبی از منظر علم بیان، مجاز و استعاره مورد توجه قرار داده‌اند و آن را متعلق به حوزه‌های متفاوت دانسته‌اند. پژوهش موسوی و عموزاده (2020) از آن جهت که چارچوب زبان‌شناختی دارد، از کارهای پیشین متفاوت است. این کار در چارچوب معناشناسی قالبی[2] و دستور ساختی انجام شده است. پژوهشگران در این کار در جستجوی پاسخ این پرسش بوده‌اند که چرا علی‌رغم عدم تجانس‌های نحوی- معنایی حس‌آمیزی‌ها شکل می‌گیرند و در زبان بروز پیدا می‌کنند. شریفی و یزدانمهر (۱۴۰۱) پژوهشی دربارهٔ مفهوم‌سازی‌های حس بویایی در زبان‌های فارسی و روسی انجام داده‌اند. در این کار که از نظر چارچوب تلفیقی است و از زبان‌شناسی فرهنگی شریفیان (2017) و رویکرد واژگانی کووچش[3] (2019) استفاده شده است، مفهوم‌سازی‌های حس بویایی در این دو زبان مقایسه شده‌اند و تفاوت‌ها و شباهت‌های‌شان مشخص شده است. مرتبط‌ترین اثر با پژوهش حاضر متعلق به افراشی و جولایی (۱۳۹۹) است که به حس‌آمیزی در زبان فارسی توجه شده است؛ اما این‌بار سلسله‌مرتبهٔ اولمان (1959) در خصوص حوزه‌های مبدأ و مقصد در حس‌آمیزی مورد توجه قرار گرفته است. پژوهشگران در این پژوهش به این نتیجه رسیده‌اند که حس لامسه بیش از همهٔ حواس، مبدأ انتقال در انواع نگاشت قرار می‌گیرد و حس شنوایی بیش از دیگر حواس، مقصد انتقال در نگاشت‌ها واقع می‌شود و در نهایت، نتیجه گرفته‌اند که زبان‌ها در تعامل حواس پنج‌گانه از مفاهیم حسی پایه، یعنی لامسه و چشایی، استفاده می‌کنند تا مفاهیم حسی پیشرفته، یعنی بینایی و شنوایی، را توصیف و بیان کنند.

چنان‌که ملاحظه شد در پژوهش‌های انجام‌شده، تاکنون نه متوسط قدرت درکی حواس مدنظر بوده و نه به تفاوت‌های سبکی در حس‌آمیزی‌ها توجه شده است. بنابراین، از این نظر پژوهش پیش رو نو محسوب می‌شود و می‌تواند باب مطالعات بیش‌تری را در خصوص

[1] synesthesia
[2] Frame semantics
[3] Z. Kövecses

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

پژوهش‌های مربوط به حواس در زبان فارسی بگشاید.

۳. چارچوب پژوهش

در این پژوهش با استفاده از سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی حواس که توسط لینوت و کانل (2009) ارائه شده است، به بررسی بسامد صفات حسی و هم‌نشینی اسامی و صفات حسی در پنج داستان کوتاه معاصر سبک رئال و چهار داستان کوتاه معاصر سبک سوررئال پرداخته شده است. لینوت و کانل در ادامهٔ پژوهش‌های پیشین که بر روی زبان حسی در زبان انگلیسی انجام شده بود، پژوهشی را انجام دادند تا دریابند که بجز افعال، که پیش‌تر به آن‌ها به‌عنوان سازه‌هایی اشاره شده بود که می‌توانند بازنمایی‌کنندهٔ حواس مختلف باشند، آیا صفات نیز از چنین قابلیتی برخوردارند و اگر بله، آیا حواس مختلف در بازنمایی در قالب صفات با یکدیگر متفاوتند و در نهایت، آیا چگونگی هم‌نشینی حواس در ترکیبات موصوف و صفت حسی در بسامد آن‌ها اهمیت دارد؟ برای پاسخ به پرسش‌های فوق، این دو از تعدادی آزمودنی استفاده کردند و تعداد (۴۲۳) صفت حسی انگلیسی را به آن‌ها دادند و از آن‌ها خواستند که مشخص کنند هر صفت را به کدام حس از پنج حس مرتبط می‌دانند. سپس از آن‌ها خواستند که برای صفات اسامی‌ای را انتخاب کنند. لینوت و کانل در نهایت بررسی کردند که اسم انتخابی از کدام حوزه انتخاب شده و سرانجام آیا اسم و صفت از حوزهٔ مشترک بوده‌اند یا خیر. آن‌ها برای نمایش متوسط قدرت درکی از لیکرت ۵ امتیازی استفاده کردند. این پژوهشگران با استفاده از نتایج این پژوهش، نمودار و سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی حواس را ارائه دادند که به‌صورت زیر است:

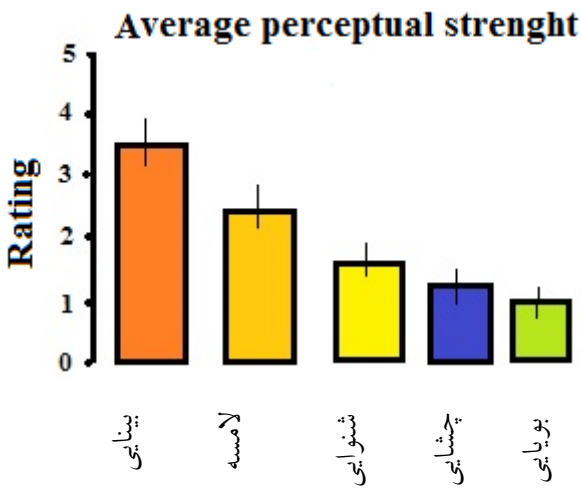

نمودار شمارهٔ ۱- متوسط قدرت درکی هر حس **لینوت و کانل (2009)** (برگرفته از Winter, 2019: 154)[1]

Figure 1- Average perceptual strength by Lynott and Connell (2009) (taken from Winter 2019:154)

طبق این نمودار متوسط قدرت درکی حس بینایی از دیگر حواس بیش‌تر است و پس از حس بینایی، حس لامسه در رتبهٔ دوم قرار دارد. حس بعدی شنوایی است و حس‌های چشایی و بویایی در مکان‌های بعدی قرار دارند. بنابراین، قوی‌ترین حس، بینایی و ضعیف‌ترین به‌لحاظ قدرت درکی بویایی است. سلسله‌مرتبهٔ مربوط را بدین صورت می‌توان نمایش داد:

بینایی> لامسه> شنوایی> چشایی> بویایی

چنان‌که وینتر (2019: 154) خاطرنشان کرده است پژوهش‌هایی در این زمینه انجام شده است که معلوم کنند آیا واقعاً تفاوت بین این حس‌ها به‌لحاظ قدرت درکی تفاوت متمایزکنندهٔ معناداری است یا خیر. این پژوهش‌ها نشان داد که به‌طور قطع حس بینایی به‌لحاظ قدرت

[1] علت اینکه از منبع وینتر (2019) به‌جای منبع اصلی استفاده شده این است که لینوت و کانل (2009) داده‌های‌شان را در جدول و با عدد و رقم ارائه کرده‌اند، در حالی که وینتر آن را بر روی نمودار نشان داده است که با توجه به لیکرت پنج‌امتیازی به کارگرفته‌شده، واضح‌تر است و در یک نگاه به خواننده آنچه را که باید بداند، منتقل می‌کند.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

درکی فاصلهٔ درخورملاحظه‌ای با دیگر حس‌ها دارد. لامسه نیز فاصلهٔ درخورملاحظه‌ای با حس‌های پایین‌تر از خود در این نمودار داشت. اما چشایی و بویایی تفاوت معناداری با هم نداشتند و شنوایی و بویایی تفاوت‌شان درخورملاحظه نبود. بنابراین، یافته‌های این پژوهش‌ها به‌نوعی نشان داد که می‌توان فاصله‌ای بین دو حس اول، یعنی بینایی و لامسه، با سه حس بعدی، یعنی شنوایی، چشایی و بویایی، قائل شد؛ ولی دربارهٔ تفاوت سه حس پایین باید به دیدهٔ اغماض نگریست (Winter, 2019: 154).

نتایج بخش دوم پژوهش که دربارهٔ هم‌نشینی اسامی و صفات حسی بود، نشان داد که در خصوص بسامد اسامی هم‌نشین‌شده، بیش‌ترین میزان متعلق به حوزهٔ بینایی(۲۰۵)، پس از آن حوزهٔ لامسه (۷۰)، سپس شنوایی (۶۸) و در نهایت دو حوزهٔ چشایی (۵۵) و بویایی(۲۵) بود که سلسله‌مرتبهٔ آن را بدین صورت نمایش داده‌اند:

بینایی> لامسه > شنوایی > چشایی > بویایی

این امر نشان‌دهندهٔ مطابقت اسامی از نظر حوزهٔ حسی با صفات‌شان بود. به دیگر سخن، معلوم شد که بیش‌ترین بسامد هم‌نشینی اسم و صفت در خصوص هریک از حواس مربوط به مواردی است که اسم و صفت هم‌حوزه هستند.

۴. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی- تحلیلی و داده‌بنیاد است. ژانر انتخابی، داستان کوتاه است و از نظر زمانی، فارسی معاصر درنظر گرفته شده است. با توجه به گستردگی حوزهٔ واژه‌ها در زبان، در این پژوهش صرفاً صفات حسی در نُه داستان کوتاه مشتمل بر پنج داستان از سبک رئال و چهار داستان از سبک سوررئال بررسی شده است؛ به دیگر سخن، در پژوهش حاضر از متون ادبی به‌عنوان منبع داده‌های زبانی استفاده کرده‌ایم تا مشخص شود نویسندگان از کدام حوزه‌های حسی در این داستان‌ها بیش‌تر استفاده کرده‌اند و هم‌نشینی اسامی و صفات حسی در آثار انتخابی چگونه است. همچنین، از آنجا که طبق تعریف، سبک رئال با عینیت بیش‌تر ارتباط دارد و سبک سوررئال با انتزاع، و انتظار بر این است که این دو سبک از بابت میزان استفاده از ترکیبات حسی متفاوت باشند، از این‌رو، این دو سبک برای بررسی در این پژوهش انتخاب شده‌اند. گفتنی است انتخاب داستان‌ها از جهت تمایز میان دو سبک رئال و سوررئال براساس نظر دو متخصص در این حوزه صورت پذیرفته است. داستان‌های رئال عبارت‌اند از «عشق روی پیاده‌رو» (مستور، ۱۳۸۹)، «مردی که تا زانو در اندوه فرو رفت» (مستور، ۱۳۸۹)، «مجسمه» (شاملو، ۱۳۸۸)، «الهه» (شاملو، ۱۳۸۸) و «خانهٔ مادربزرگ» (ترقی، ۱۳۸۹) و داستان‌های سوررئال عبارت‌اند از «سه‌شنبهٔ خیس» (نجدی، ۱۳۸۹)، «استخری پر از کابوس» (نجدی، ۱۳۸۹)، «دوباره از همان خیابان‌ها» (نجدی،۱۳۹۰) و «شرق بنفشه» (منذنی‌پور، ۱۴۰۱). واژه‌های بررسی‌شدهٔ هر سبک به تفکیک، (۱۴۷۰۳) و در مجموع (۲۹۴۰۶) بوده است. از آنجا که تعداد واژه‌های چهار داستان سوررئال (۱۲۷۰) واژه بیش از پنج داستان رئال بود، از انتهای داستان «شرق بنفشه» همان تعداد واژه حذف شد تا در مجموع تعداد واژه‌ها در داستان‌های دو سبک برابر شود.

در گام اول برای پاسخ به پرسش مربوط به درک حسی صفات (پرسش اول)، صفات حسی در این داستان‌ها توسط دو پژوهشگر به‌طور مستقل مشخص و به حوزه‌های حسی پنج‌گانه نسبت داده شد. سپس، نتایج تحلیل با یکدیگر مقایسه شد. پس از مقایسهٔ تحلیل‌ها چنانچه دربارهٔ حوزهٔ صفت اتفاق‌نظر وجود داشت، صفت در حوزهٔ آن حس قرار می‌گرفت و چنانچه اتفاق‌نظر وجود نداشت، بخش‌هایی از متن که حاوی آن صفت بود به پنج دانشجوی دکتری زبان‌شناسی ارائه می‌شد و نظرات آن‌ها در نتایج تحلیل در نظر گرفته می‌شد. در نهایت، حوزه‌های پیشنهادی که گاه دو حوزهٔ حسی و گاه سه حوزه بودند، همگی برای آن صفت ثبت شد. پس از مشخص‌شدن همهٔ صفات، بسامد صفات به تفکیک حس معلوم شد و در جدول قرار گرفت.

در گام دوم برای پاسخ به پرسش دوم صرفاً صفاتی که به‌همراه موصوف ظاهر شده بودند، یعنی اسم و صفت در کنار هم بودند، بررسی شدند تا مشخص شود آیا اسم هم‌نشین با صفت از حوزهٔ حسی مشابه، یا متعلق به حوزهٔ دیگری بوده است. برای مثال، در ترکیب «نور سیاه» اسم و صفت هر دو از حوزهٔ حسی مشترک، یعنی حوزهٔ بینایی، هستند؛ اما در ترکیب «حرف‌های خام» اسم و صفت از دو حوزهٔ حسی متفاوتند: «حرف‌ها» از حوزهٔ شنوایی و «خام» از حوزهٔ چشایی.

با توجه به اینکه نُه داستان منتخب از دو سبک مختلف بوده‌اند، صفات یک‌بار به‌طور کلی و بار دوم به تفکیک سبک بررسی و شمارش شدند. شایان ذکر است در مرحلهٔ اول صفات تکراری فقط یک‌بار شمارش شدند؛ به‌عبارتی، کل نُه داستان، یک متن درنظر گرفته

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

شد و هر صفت تنها یک‌بار شمرده شد؛ زیرا هدف این بود که مشخص شود یک صفت به کدام حوزهٔ حسی تعلق دارد. اما هنگام بررسی صفات به تفکیک سبک، صفات در هر سبک یک‌بار شمارش شده‌اند؛ به دیگر سخن، صفات یک‌بار در سبک رئال و یک‌بار در سبک سوررئال شمرده شده‌اند. همچنین، اگر موصوف و صفت هر دو حسی بودند، صفات تکراری در شمارش ترکیبات وصفی حسی- حسی لحاظ شده‌اند که البته تعداد این موارد بسیار محدود است. افزون بر این، اگر در تعیین حوزهٔ حسی یک صفت، اتفاق‌نظر وجود نداشت، این صفت در دو و گاه در سه حوزه در شمارش منظور شده است.

۴. ارائه و تحلیل داده‌ها

در ابتدای این بخش بدین منظور که مشخص کنیم تحلیل داده‌ها به چه صورت انجام شده است، نمونه‌هایی از داستان‌های منتخب را ارائه و تحلیل می‌کنیم:

شیشه انگار با بخار ته حلق کسی مات شده باشد، ناپیدا بود. پنجره را باز کردم؛ اما باد نمی‌آمد. هرچه بود صدای سکوت زنگدار شب بود (مردی که تا زانو در اندوه فرو رفته بود).

صفات حسی این نمونه بدین صورت استخراج شده‌اند:

مات: بینایی

ناپیدا: بینایی

باز: بینایی

زنگدار: شنوایی

دیشب خواب دیدم توی کوچهٔ باریک و تاریکی بودم مثل کوچهٔ خودمان. آسمان سیاه بود. دیوارها آنقدر بلند بودند که سرشان پیدا نبود (شرق بنفشه).

در این نمونه تمام صفات مشخص‌شده مربوط به حس بینایی هستند.

در نمونه‌ای همانند:

انگار در هوایی پر از کف صابون به تپه‌های اطراف و سیم‌های خاردار، خیره شده بودند (سه‌شنبهٔ خیس).

نظرات ارائه‌شده نشان می‌داد که برخی صفت «خاردار» را به حوزهٔ حس بینایی منسوب می‌کنند و برخی به حوزهٔ لامسه، از این رو، این نمونه در هر دو حوزه قرار گرفت و شمارش شد. یا در نمونهٔ زیر:

صدای ستاره را مثل صدای مبهم ناقوس که از دور به گوش برسد، می‌شنیدم (مردی که تا زانو در غصه فرو رفت).

در این نمونه نیز با توجه به نظرات متفاوت و بازخوردی که از آزمودنی‌ها گرفته شد، صفت «مبهم» به دو حوزهٔ حسی بینایی و شنوایی نسبت داده شد.

پس از مشخص کردن صفات حسی و نوع حوزهٔ حسی آن‌ها، بسامد صفات در همهٔ حواس به تفکیک در جدول به‌صورت زیر قرار گرفت:

جدول ۱- بسامد صفات حسی در تمام داستان‌های بررسی‌شده

Table 1- Frequency of sensory adjectives in all the investigated stories

نوع صفت	بینایی	شنوایی	بویایی	لامسه	چشایی	جمع کل
تعداد صفت	۲۴۵	۱۲	۷	۴۸	۱۴	۳۲۶
درصد	۷۵,۱۵	۳,۶۸	۲,۵	۱۴,۷۲	۴,۳۰	۱۰۰

همان‌گونه که در جدول ملاحظه می‌شود صفات مربوط به حس بینایی با فاصلهٔ زیاد بیش‌ترین تعداد صفات را تشکیل داده‌اند و پس از آن صفات حوزهٔ حسی لامسه قرار دارند و سپس صفات حوزهٔ حسی چشایی، شنوایی و در آخر بویایی قرار گرفته است. بنابراین، سلسله-مرتبهٔ بسامد صفات مربوط به حواس مختلف در داده‌های بررسی‌شده را می‌توان بدین شکل نمایش داد:

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

بینایی> لامسه> چشایی> شنوایی> بویایی

مقایسهٔ این سلسله‌مرتبه با سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی لینوت و کانل (2009) (بینایی> لامسه > شنوایی > چشایی > بویایی) نشان داد که داده‌های زبان فارسی که در این پژوهش بررسی شده‌اند، با یک تفاوت در جایگاه حس شنوایی و حس چشایی سلسله‌مرتبهٔ لینوت و کانل را تأیید می‌کنند و بر آن انطباق دارند. بنابراین، بیش‌تر صفات حسی توسط حس بینایی پژوهشگران (و پنج آزمودنی دیگر) درک شده بودند و کم‌ترین میزان متوسط درک حسی متعلق به حس بویایی بود. افزون بر این، همچنان که از داده‌های جدول برمی‌آید تفاوت داده‌ها در دو سر سلسله‌مرتبه یعنی تعداد صفات بینایی در مقایسه با تعداد صفات بویایی کاملاً درخورملاحظه است (۷۵,۱۵ درصد در مقابل ۲,۵درصد)؛ اما تفاوت سه حوزهٔ چشایی (۴,۳۰)، شنوایی (۳,۶۸) و بویایی (۲,۵) چندان قابل‌ملاحظه نیست و این یافته نیز در راستای گفتهٔ وینتر (2019) است که بر آن است فاصله‌ای بین دو حس اول یعنی بینایی و لامسه با سه حس بعدی یعنی شنوایی، چشایی و بویایی می‌توان قائل شد؛ ولی دربارهٔ تفاوت سه حس پایین باید به دیدهٔ اغماض نگریست. نتایج این بررسی بر اساس لیکرت پنج‌گزینه‌ای در قالب نمودار زیر قابل ارائه است:

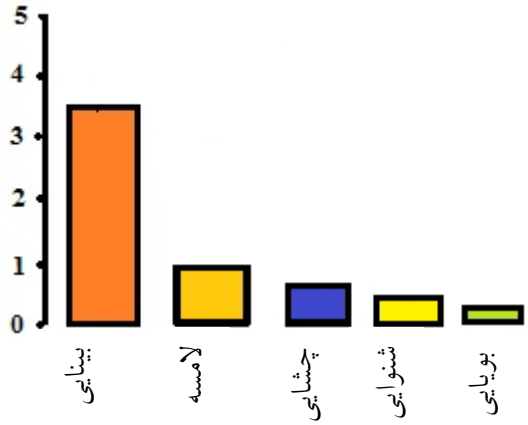

نمودار ۲- متوسط قدرت درکی حواس در داده‌های پژوهش حاضر

Figure 2- Average perceptual strength of senses in this researh

در گام بعد صفت و موصوف‌های حسی (در کنار هم) در همهٔ داستان‌های منتخب مشخص شد و معلوم گردید که به کدام حوزه‌های حسی تعلق دارند. برای مثال:

بعد اصغرچاخان کرکرهٔ ساندویچی‌اش را تا نصفه پایین کشید و بوی تند ترشی‌های مادرم در زیرزمین خانه پیچید (عشق در پیاده‌رو).

بوی تند: بویایی- چشایی

صدای رادیو بلند است؛ اخبار بعدازظهر. چه حرف‌های پاکیزه‌ای! (مردی که تا زانو در اندوه فرو رفت).

حرف‌های پاکیزه: شنوایی- بینایی

نمونه‌هایی دیگر از هم‌نشینی اسم و صفت در حوزه‌های مختلف حسی که در داستان‌های مدنظر به‌کار رفته‌اند وبررسی شده‌اند، به قرار زیرند. شایان ذکر است که طبق تعریف حوزه‌های مبدأ و مقصد که حوزهٔ مبدأ حوزه‌ای است که مفاهیم و واژه‌ها به‌صورت غیراستعاری استفاده می‌شوند و حوزهٔ مقصد حوزه‌ای است که مفاهیم و واژه‌ها به‌صورت استعاری استفاده می‌شوند (Lakoff, 1993 ; Kövecses, 2002) در عبارت‌های زیر، واژهٔ اول متعلق به حوزهٔ مبدأ و واژه یا عبارت دوم متعلق به حوزهٔ مقصد است.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

جدول ۲- نمونه‌هایی از هم‌نشینی اسم و صفت در حوزه‌های حسی

Table 2- Examples of juxtaposition of nouns and adjectives in sensory domains

اسم و صفت	حوزهٔ حسی
نور شیشه‌ای‌رنگ	بینایی- بینایی
حجم کوچک	بینایی- بینایی
سکوت زنگدار	شنوایی- شنوایی
فریاد بی‌صدا	شنوایی- شنوایی
حرفی آهسته	شنوایی- شنوایی
قصهٔ پنهانی	شنوایی- بینایی
حرف بامزه	شنوایی- چشایی
حرف‌های شیرین	شنوایی- چشایی
سکوت خنک	شنوایی- لامسه
بوی گند	بویایی- بویایی
عطری گوارا	بویایی- چشایی
بوی شیرین	بویایی- چشایی
چای داغ	چشایی- لامسه
خرمالوی کال	بینایی/چشایی/لامسه

پس از تحلیل همهٔ متون مدنظر برای هر حس جدول مربوط به بسامد هم‌نشینی آن به‌صورت زیر هم به تفکیک سبک و هم به‌طور کلی به‌دست آمد:

جدول ۳- بسامد هم‌نشینی اسامی و صفات مربوط به حس بینایی

Table 3- Frequency of juxtaposition of nouns and adjectives related to vision

هم‌نشینی اسم و صفت حسی	بینایی-بینایی	بینایی- شنوایی	بینایی- بویایی	بینایی- لامسه	بینایی-چشایی
رئال	۲۰	-	-	۱	-
سوررئال	۲۰	-	-	۲	-
جمع	۴۰	-	-	۳	-

همان‌طور که از جدول فوق برمی‌آید در داستان‌های بررسی‌شده (۴۳) موصوف و صفت وجود داشته است که حوزهٔ مبدأ آن‌ها یعنی اسم به حوزهٔ حس بینایی تعلق داشته است و از این (۴۳) اسم، در (۴۰) مورد از صفات مربوط به همان حوزه (یعنی حس بینایی) استفاده شده و فقط در (۳) مورد از صفات حوزهٔ لامسه که دومین حوزهٔ پربسامد پس از بینایی است، استفاده شده است. از این رو، این یافته نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) را دربارهٔ تمایل غالب هم‌نشینی اسم و صفت‌های حسی هم‌حوزه تأیید می‌کند. ضمن اینکه همان‌گونه که از جدول برمی‌آید در این مورد تفاوتی بین داده‌های رئال و سوررئال وجود ندارد.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

جدول ۴- بسامد هم‌نشینی اسامی و صفات مربوط به حس شنوایی

Table 4- Frequency of juxtaposition of nouns and adjectives related to hearing

هم‌نشینی اسم و صفت حسی	شنوایی-شنوایی	شنوایی-بینایی	شنوایی-بویایی	شنوایی-لامسه	شنوایی-چشایی
رئال	۶	۷	–	۱	۲
سوررئال	۳	۲	–	–	۲
جمع	۹	۹	–	۱	۴

داده‌های جدول (۳) نشان می‌دهند که در خصوص اسامی مربوط به حوزهٔ شنوایی که (۲۳) اسم بوده‌اند، بیش‌ترین صفات انتخابی مربوط به دو حوزهٔ شنوایی و بینایی (هر کدام ۹ صفت)، پس از آن حوزهٔ چشایی (۴ صفت) و سپس لامسه (۱صفت) است. این یافته‌ها ناقض نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) هستند؛ زیرا گرچه اسم و صفت شنوایی- شنوایی جزو بسامدهای بالا بوده است، هم‌نشینی اسم حوزهٔ شنوایی با صفات غیر هم‌حوزه در مجموع بیش از هم‌نشینی اسم و صفت هم‌حوزه است. همان‌طور که مشاهده می‌شود حوزهٔ بینایی به اندازهٔ شنوایی در هم‌نشینی اقبال داشته است. شاید علت این امر اهمیت کلی حوزهٔ بینایی در درک حسی باشد. این یافته در راستای پژوهشی است که در زبان انگلیسی توسط وینتر و همکاران (2018) انجام شد و نتایج نشان داد که انگلیسی‌زبانان حس بینایی را بیش از هر حس دیگر زبانی کرده‌اند. بنابراین، حس بینایی چه حوزهٔ مبدأ باشد چه مقصد، بسیار مورد استفاده است.

جدول ۵- بسامد هم‌نشینی اسامی و صفات مربوط به حس بویایی

Table 5- Frequenvy of juxtaposition of nouns and adjectives related to smelll

هم‌نشینی اسم و صفت حسی	بویایی-بویایی	بویایی-بینایی	بویایی-شنوایی	بویایی-لامسه	بویایی-چشایی
رئال	۱	–	–	–	۴
سوررئال	۳	۳	–	۱	۲
جمع	۴	۳	–	۱	۶

جدول (۴) گویای این است که اسم و صفات مربوط به حوزهٔ بویایی بسیار اندک هستند و از تعداد (۱۴) موصوف و صفت که اسم آن‌ها به حوزهٔ بویایی تعلق داشته، (۴) صفت از حوزهٔ مشابه، یعنی بویایی، انتخاب شده است و (۱۰) صفت از حوزه‌های دیگر. این یافته ناقض نظر وینتر (2019) دربارهٔ تمایل بالا به هم‌حوزه بودن اسم و صفت است. دو حوزهٔ دیگری که غیر از بویایی بسامد بیش‌تری در هم‌نشینی با اسم حوزهٔ بویایی داشته‌اند، حوزهٔ بینایی و حوزهٔ چشایی است که اولی چنان‌که در جداول پیشین هم اشاره شد، به‌طور کلی از حوزه‌های پرکاربرد و دومین حوزه از حوزه‌های بسیار نزدیک به حوزهٔ بویایی است؛ شاید به این علت هم‌نشینی اسم حوزهٔ بویایی با صفت چشایی زیاد بوده است. در خصوص سبک، اطلاعات جدول نشان می‌دهند که دربارهٔ حس بویایی کاربرد اسم و صفت‌های حسی در سبک سوررئال بیش از رئال بوده است و اسم حوزهٔ بویایی به‌غیر از حوزهٔ شنوایی با همهٔ حوزه‌ها در سبک سوررئال هم‌نشین شده است. همچنین، پس از اسم و صفت حوزهٔ بویایی- بویایی، دومین بسامد هم‌نشینی متعلق به حوزهٔ بینایی است که پیش‌تر دربارهٔ دلیل بالا بودن بسامد آن توضیح داده شد. در سبک سوررئال اما هم‌نشینی حوزهٔ چشایی با بویایی بیش از بویایی- بویایی بوده است که چنان‌که گفتیم ناقض نظر وینتر (2019) و یافته های لینوت و کانل (2009) است.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

جدول ۶- بسامد هم‌نشینی اسامی و صفات مربوط به حس لامسه

Table 6- Frequency of juxtaposition of nouns and adjectives related to touch

هم‌نشینی اسم و صفت حسی	لامسه-لامسه	لامسه-بینایی	لامسه- شنوایی	لامسه- بویایی	لامسه- چشایی
رئال	۲	۱	-	-	-
سوررئال	-	۱	-	-	-
جمع	۲	۲	-	-	-

چنان‌که از داده‌های جدول (۵) برمی‌آید تعداد اسامی و صفات هم‌نشین مربوط به حس لامسه، از بویایی نیز کم‌تر است (جمعاً ۴ موصوف و صفت) که از آن میان دو اسم و صفت هم‌حوزه هستند و دو اسم و صفت هم‌حوزه نیستند. بنابراین، تعداد هم‌نشینی‌های هم‌حوزه به تعداد هم‌نشینی‌های حوزهٔ لامسه- بینایی است. داده‌های این جدول ناقض نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) نیست؛ گرچه مؤید قوی آن نیز محسوب نمی‌شود. شایان ذکر است در حالی‌که تعداد صفات لامسه در کل داده‌ها پس از بینایی بیش‌ترین میزان بوده؛ اما این صفات در هم‌نشینی با اسامی بسیار کم ظاهر شده‌اند؛ به عبارت دیگر، غالب این صفات به‌صورت مستقل و بدون حضور اسم در متن به کار رفته‌اند. همچنین، تعداد هم‌نشینی‌های حس چشایی در سبک سوررئال کمتر از رئال است؛ گرچه با توجه به کم بودن داده‌ها به‌طور کلی این تفاوت قابل‌ملاحظه نیست.

جدول ۷- بسامد هم‌نشینی اسامی و صفات مربوط به حس چشایی

Table 7- Frequency of juxtaposition of nouns and adjectives related to taste

هم‌نشینی اسم و صفت حسی	چشایی-چشایی	چشایی-بینایی	چشایی-شنوایی	چشایی-بویایی	چشایی-لامسه
رئال	۷	۴	-	-	۶
سوررئال	۱	-	-	-	۲
جمع	۸	۴	-	-	۸

جدول (۶) نشان می‌دهد که از تعداد کل (۲۰) موصوف و صفت حسی که اسم آن‌ها به حوزهٔ چشایی تعلق داشته است، (۸) مورد اسم و صفت هم‌حوزه است که می‌توان آن را از بسامدهای بالای اسم و صفت‌های هم‌حوزه برشمرد. با این حال اگر جمع موارد حوزه‌های دیگر را در نظر بگیریم (۱۲ مورد)، تعداد موارد غیر هم‌حوزه بیش‌تر خواهد بود و از این رو، این یافته نیز ناقض نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) است. همچنین، دو حوزهٔ پربسامدی که پس از حس چشایی به‌عنوان صفت در کنار اسم حوزهٔ چشایی قرار گرفته‌اند، نخست حوزهٔ لامسه به‌عنوان حوزهٔ نزدیک به حوزهٔ چشایی و سپس بینایی است که سابقهٔ بسامد بالای آن در همهٔ حوزه‌ها وجود داشته است.

براساس داده‌های این پژوهش در مجموع می‌توان بیش‌ترین میزان هم‌نشینی را برای هر حس در جدول زیر نشان داد:

جدول ۸- هم‌نشینی هر حس با دیگر حواس در مجموع

Table 8- Juxtaposition of each sense with other senses as a whole

هم‌نشینی بینایی با دیگر حوزه‌ها	هم‌نشینی شنوایی با دیگر حوزه‌ها	هم‌نشینی بویایی با دیگر حوزه‌ها	هم‌نشینی چشایی با دیگر حوزه‌ها	هم‌نشینی لامسه با دیگر حوزه‌ها
۶۰	۲۳	۱۴	۲۹	۱۷

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

همان‌گونه که مشاهده می‌شود در مجموع مقایسهٔ پنج حس مختلف از نظر بسامد استفاده در هم‌نشینی‌های حسی بیانگر سلسله‌مرتبهٔ زیر است:

بینایی> چشایی> شنوایی> لامسه> بویایی

این سلسله‌مرتبه هم‌راستا با سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی حواس لینوت و کانل (2009) است. اما در خصوص هم‌نشینی اسامی و صفات، داده‌های این پژوهش نشان داد گرچه هم‌نشینی اسم و صفت هم‌حوزه در هر حس از هم‌نشینی‌های پربسامد بود، چنانچه ستون هم‌نشینی هم‌حوزه را برای هر حس در مقابل جمع ستون‌های هم‌نشینی‌های غیرهم‌حوزه قرار دهیم؛ یعنی همه ستون‌های دیگر غیرهم‌حوزه را جمع ببندیم، بجز در مورد حس بینایی که مؤید قوی نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) در خصوص تمایل غالب هم‌نشینی‌های هم‌حوزه است، دیگر حواس این نظر را به‌صورت قوی تأیید نمی‌کنند.

پیش‌تر در پیشینهٔ پژوهش گفته شد که افراشی و جولایی (۱۳۹۹) در چارچوب سلسله‌مرتبهٔ اولمان (1959) به بررسی حس‌آمیزی در زبان فارسی پرداخته‌اند و به حوزه‌های مبدأ و مقصد حس‌آمیزی‌ها توجه کرده‌اند. به نظر مفید آمد که نتایج حاصل از پژوهش حاضر را به‌لحاظ حس‌آمیزی حواس با سلسله‌مرتبهٔ اولمان مقایسه کنیم؛ یعنی مشخص کنیم که آیا در داده‌های این پژوهش نیز پیش‌بینی اولمان مبنی بر بسامد بالاتر حس‌آمیزی‌هایی که حوزهٔ مبدأ آن‌ها دو حس لامسه و چشایی هستند و حوزهٔ مقصد آن‌ها دو حس بینایی و شنوایی صادق است یا خیر. بنابراین، مجدداً به شش جدول فوق باز می‌گردیم. طبق داده‌های جدول (۲) حس بینایی (۴۳) بار به‌عنوان حوزهٔ مبدأ استفاده شده است و (۳۸) بار به‌عنوان حوزهٔ مقصد که از این (۳۸) بار (۲۰) بار برای حوزهٔ خود، یعنی بینایی، مقصد قرار گرفته است که طبق نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) کاملاً مطابق پیش‌بینی و قابل انتظار است و ناقض نظر اولمان (1959) نیز نیست. اگر این (۲۰) مورد را حذف کنیم، حس بینایی برای چهار حس دیگر در (۱۸) مورد حوزهٔ مقصد قرار گرفته که از این (۱۸) مورد (۹) مورد مربوط به حس شنوایی است که باز هم خلاف پیش بینی اولمان (1959) نیست و فقط در (۶) مورد حوزهٔ مقصد دو حس لامسه و چشایی قرار گرفته است که نسبت به کل داده‌ها مقدار بسیار کمی است. مطابق جدول (۳) حس شنوایی در (۲۳) مورد حوزهٔ مبدأ قرار گرفته و در (۹) مورد حوزهٔ مقصد بوده است که هر (۹) مورد نیز برای خودش مقصد بوده است که این یافته مطابق پیش‌بینی اولمان (1959) است مبنی بر اینکه حس شنوایی بیش‌تر به‌عنوان حوزهٔ مبدأ ظاهر می‌شود تا مقصد. مطابق جدول (۴) حس بویایی در (۱۳) مورد به‌عنوان حوزهٔ مبدأ عمل کرده و فقط در (۴) مورد مقصد بوده که هر (۴) مورد نیز برای حوزهٔ خود بوده است و این یافته نیز مغایر با پیش‌بینی اولمان (1959) نیست. مطابق جدول (۶) حس چشایی در (۲۰) مورد به‌عنوان حوزهٔ مبدأ و در (۱۸) مورد به‌عنوان حوزهٔ مقصد عمل کرده است که از این (۱۸) مورد، (۸) مورد برای خودش(یعنی چشایی-چشایی) و (۶) مورد برای بویایی(بویایی-چشایی) و (۴) مورد برای شنوایی (شنوایی-چشایی) بوده است. بنابراین، تعداد مواردی که حس چشایی به‌عنوان مبدأ ظاهر شده، از مواردی که مقصد بوده اندکی بیش‌تر است و این مغایر با پیش‌بینی اولمان (1959) است، با این‌حال حس چشایی در قیاس با بینایی بسیار کم‌تر حوزهٔ مبدأ بوده است. طبق جدول (۵) حس لامسه در (۴) مورد به‌عنوان حوزهٔ مبدأ ظاهر شده است و (۷) بار به‌عنوان مقصد. از این (۷) موردی که مقصد بوده است، (۲) مورد مربوط به حوزهٔ حسی خودش بوده است و (۵) مورد مربوط به حواس بینایی، بویایی، شنوایی. از این رو، این یافته ناقض پیش‌بینی و نظر اولمان (1959) نیست.

دربارهٔ دلایل تفاوت حواس بینایی و شنوایی با حواس لامسه و چشایی به‌لحاظ حوزهٔ مبدأ و مقصد بودن می‌توان به محدودیت شناختی شن[1] و کوهن[2] (1998: 123) اشاره کرد که معتقدند نگاشت از یک مفهوم قابل دسترس به مفهوم کم‌تر دردسترس، طبیعی‌تر است تا برعکس. تعریف آن‌ها از «دردسترس» این است که حواس چشایی و لامسه مستلزم نزدیکی به شئ هستند، در حالی که شنیدن و دیدن می‌توانند از دور رخ بدهد. بنابراین، به‌لحاظ شناختی دو حس لامسه و چشایی در دسترس‌ترند، ضمن اینکه این مفهوم با بدن‌مندی[3] نیز ارتباط پیدا می‌کند؛ یعنی ارتباط مستقیم با اشیا در دو حس چشایی و شنوایی باعث تجربهٔ مستقیم حسی می‌شود که نتیجهٔ آن طبیعی‌تر بودن و

[1] Y. Shen
[2] M. Cohen
[3] embodiment

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

در دسترس‌تر بودن این حواس است. به این دلیل دو حس چشایی و لامسه بیش‌تر از دو حس بینایی و شنوایی به‌عنوان حوزهٔ مبدأ در نگاشت‌های مفهومی عمل می‌کنند.

در اینجا برای پاسخ به پرسش سوم پژوهش، بسامد صفات حسی را به تفکیک سبک بررسی می‌کنیم تا دریابیم آیا در دو سبک مختلف رئال و سوررئال تعداد صفات حسی در حوزه‌های حسی پنج‌گانه متفاوت بوده است یا خیر.

جدول ۹- بسامد صفات حسی به تفکیک سبک

Table 9- Frequency of sensory adjectives by style

نوع صفت	بینایی	شنوایی	بویایی	لامسه	چشایی
رئال	۱۴۵	۱۰	۳	۳۱	۱۲
سوررئال	۹۶	۱	۱	۲۷	۲

همان‌طور که از جدول فوق برمی‌آید به‌طور کلی تعداد صفات حسی در داستان‌های سبک رئال بیش از سوررئال بوده است و در هر دو سبک بیش‌ترین تعداد صفات حسی مربوط به حس بینایی است و حس‌های لامسه، چشایی، شنوایی و بویایی به ترتیب پس از آن قرار دارند. بنابراین، نه تنها صفات حسی در کل داده‌ها با یک تفاوت در جایگاه دو حس شنوایی و چشایی با سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت حسی لینوت و کانل (2009) مطابقت دارد که در هریک از سبک‌ها نیز این امر مصداق پیدا کرده است. دربارهٔ چگونگی هم‌نشینی اسامی و صفات حسی و تفاوت‌شان در دو سبک در ذیل هر جدول توضیحاتی ارائه شد.

۵. نتیجه‌گیری

این پژوهش در پی آن بود که وضعیت برخی داستان‌های کوتاه معاصر را به‌لحاظ چگونگی ظهور صفات حسی و چگونگی هم‌نشینی اسامی و صفات حسی بررسی کند و این بار جدا از سلسله‌مرتبهٔ اولمان (1959) به بررسی این موضوع بپردازد که آیا سلسله‌مرتبهٔ متوسط قدرت درکی در داستان‌های کوتاه معاصر به‌عنوان نمونه‌ای از داده‌های زبان فارسی می‌تواند قابل اعتنا باشد و آیا سبک به‌عنوان یک متغیر می‌تواند در چگونگی بروز این سلسله‌مرتبه تأثیرگذار باشد یا خیر.

نتایج این پژوهش نشان داد که به‌طور کلی در هر دو سبک تعداد صفات حس بینایی از دیگر حوزه‌ها بیش‌تر بود و تعداد صفات حس بویایی از همه کم‌تر و در هم‌نشینی اسامی و صفات حسی هم‌حوزه، هم‌نشینی اسم و صفت هم‌حوزه حس بینایی (بینایی- بینایی) بیش از حوزه‌های دیگر بود و در عین حال تعداد کل صفات حسی در سبک رئال به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای بیش از سوررئال بود که این موضوع می‌تواند به‌عنوان یک مؤلفهٔ ممیز سبک به شمار آید.

از نظر هم‌نشینی اسم و صفات حسی نیز بجز دو حس بینایی و بویایی که عملاً در دو سر طیف متوسط قدرت درکی قرار دارند و به ترتیب بیش‌ترین و کم‌ترین هم‌نشینی‌ها را داشته‌اند، دربارهٔ دیگر حس‌ها، در سبک رئال بیش از سوررئال هم‌نشینی حسی اسم و صفت وجود داشته است. از نظر تبعیت از سلسله‌مرتبهٔ لینوت و کانل (2009) چنانچه هر ستون از هم‌نشینی را برای هر حس جدا در نظر بگیریم، در خصوص تمام حواس، هم‌نشینی‌های هم‌حوزه جزء پربسامدترین هم‌نشینی‌ها بوده‌اند؛ بنابراین، نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) را در مورد اینکه تعداد هم‌نشینی‌های هم‌حوزه بیش از دیگر غیر هم‌حوزه‌هاست، کمابیش تأیید می‌کنند. اما چنانچه همهٔ ستون‌های هم‌نشینی غیر هم‌حوزه را درهر جدول در مقابل ستون هم‌نشینی‌های هم‌حوزهٔ همان حس قرار دهیم، در این صورت تعداد موارد هم‌نشینی‌های غیر هم‌حوزه در سه حس از پنج حس بیش از هم‌نشینی‌های هم‌حوزه است و فقط در مورد حس بینایی هم‌نشینی‌های هم‌حوزه بیش از غیر هم‌حوزه و در مورد حس لامسه هم‌نشینی‌های هم‌حوزه با غیر هم‌حوزه برابرند؛ از این رو، این یافته‌ها مؤید نظر لینوت و کانل (2009) و وینتر (2019) نیستند.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

دلیل تفاوت در نتایج حاصل از داده‌های این پژوهش می‌تواند این واقعیت باشد که همان‌طور که پیش‌تر به‌عنوان فرض پژوهش گفته شد، هم‌نشینی‌های هم‌حوزه متداول‌تر[1] و قابل‌پیش‌بینی‌تر هستند؛ چرا که استعاری محسوب نمی‌شوند، در حالی‌که هم‌نشینی‌های غیرهم حوزه استعاری هستند و طبق نظر مارتینو[2] و مارکس[3] (2001) از نظر عصب–روان شناختی هم‌نشینی غیر هم‌حوزه پدیده‌ای غیرمعمول و کم بسامد به حساب می‌آید وپژوهش‌هایی چند که در این خصوص کار آماری انجام داده‌اند این ادعا را ثابت کرده‌اند (برای مثال Simner et al., 2006) از آنجا که زبان ادبی تمایل به هنجارگریزی و آشنایی‌زدایی دارد، طبیعی است که به هم‌نشینی‌های غیر هم‌حوزه که خلاقانه‌تر هستند و کم‌تر قابل پیش‌بینی‌اند، اقبال بیش‌تری نشان می‌دهد. در مجموع، طبق داده‌های این پژوهش حس بینایی تمایز آشکاری نسبت به دیگر حواس پنج‌گانه دارد و به‌لحاظ قدرت درکی بسیار بالاتر است و حواس پایین سلسله‌مرتبه نیز طبق پیش‌بینی قبلی تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند و از این نظر یافته‌های این پژوهش در راستای گفتهٔ وینتر (2019) و وینتر و همکاران (2018) است که مربوط به بررسی داده‌های زبان انگلیسی بود و از این نظر بین داده‌های این پژوهش که از حوزهٔ ادبی انتخاب شده بودند و داده‌های پژوهش لینوت وکانل (2009) که از زبان روزمرهٔ زبان انگلیسی گردآوری شده بود، تفاوتی مشاهده نشد. بررسی این سلسله‌مرتبه در زبان روزمرهٔ فارسی‌زبانان ومقایسهٔ آن با داده‌های این پژوهش می‌تواند به دقیق‌ترشدن نتایج این پژوهش کمک کند.

منابع فارسی

افراشی، آزیتا؛ جولایی، کامیار. (۱۳۹۹). حس‌آمیزی در زبان فارسی؛ رویکردی شناختی و پیکره بنیاد. *تازه‌های علوم شناختی* (۲۲)۴، ۱۱۴–۱۲۳.

امیرحاجلو، حمیده. (۱۳۹۳). بررسی ساختار حس‌آمیزی در غزلیات وحشی بافقی. به کوشش فرامرز آدینه. *مجموعه مقالات نهمین همایش بین‌المللی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی* (۷۰۵–۷۱۴). خراسان شمالی: دانشگاه پیام‌نور خراسان شمالی.

امین، احمد؛ عظیمی، زهرا. (۱۳۹۶). حس‌آمیزی در مثنوی. *علوم ادبی ۱۲*، ۳۹ـ ۶۶.

بهمنی‌مطلق، حجت‌الله. (۱۳۹۶). جایگاه و نقش حس‌آمیزی در شعر شفیعی کدکنی. *علوم ادبی۱۲*، ۶۷–۹۱.

ترقی، گلی. (۱۳۸۹). *خاطره‌های پراکنده* (مجموعهٔ داستان). تهران: نیلوفر.

سیدحسینی، رضا. (۱۳۸۷). *مکتب‌های ادبی* (جلدهای ۱ و ۲). تهران: نگاه.

سعدزاده، مریم؛ اوجاق‌علیزاده، شهین. (۱۳۹۵). بررسی حس‌آمیزی در اشعار سیمین بهبهانی براساس چگونگی تلفیق و بسامد حواس. به کوشش نورعلی نورزاد و وارتان رسکانیان. *همایش بین‌المللی شرق‌شناسی، تاریخ و ادبیات پارسی، دانشگاه دولتی ایروان* (۱۲۵–۲۶۷). تهران: تحسین.

شاملو، سپیده. (۱۳۸۸). *دستکش* (مجموعهٔ داستان). تهران: مرکز.

شریفی، شهلا؛ یزدانمهر، محمدجواد. (۱۴۰۱). بررسی مقایسه‌ای مفهوم‌سازی‌ها و رمزگذاری‌های زبانی حس بویایی در زبان‌های فارسی و روسی امروز از منظر زبان‌شناسی فرهنگی- شناختی. *جستارهای زبانی* (۶۸)۱۲، ۶۵۵–۶۸۹.

عسگری، زهرا؛ شفیع‌صفاری، محمد. (۱۳۹۷). شناخت و بررسی آرایهٔ حس‌آمیزی از منظر علم مجاز و استعاره. *پنجمین همایش متن‌پژهی ادبی: نگاهی تازه به سبک‌شناسی، بلاغت، نقد ادبی* (۱۶۸–۱۸۳). تهران: کتابخانه ملی.

قبادیانی، ناصر خسرو. (۱۳۸۵). *دیوان اشعار ناصرخسرو قبادیانی*. تهران: علم.

کریمی، طاهره؛ علامی مهماندوستی، ذوالفقار و مباشری، محبوبه. (۱۳۹۲) . تحلیل حس چشایی در آثار مولوی. *ادبیات عرفانی ۹*، ۲۰۵ـ۲۳۰.

[1] canonical
[2] G. Martino
[3] L. E. Marks

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

کیانی، رضا؛ سلیمی، علی و جبری، سوسن. (۱۳۹۵). هنجارگریزی معنایی در گسترهٔ تصویرپردازی‌های شاعرانه در شعر معاصر ایران و عراق. *ویژه‌نامهٔ فرهنگستان، ادبیات تطبیقی* (۱۴)۲، ۶۶-۸۷.

محمودی، علیرضا؛ راشکی، فاطمه. (۱۳۹۵). بررسی حس‌آمیزی در اشعار نصرالله مردانی. *زبان و ادب فارسی* (۲۳۳)۶۹، ۱۸۱ـ ۱۹۹.

مستور، مصطفی. (۱۳۸۹). *عشق روی پیاده‌رو* (مجموعهٔ داستان). اهواز: رسش.

مندنی‌پور، شهریار. (۱۴۰۱). *شرق بنفشه* (مجموعهٔ داستان). تهران: مرکز.

نجدی، بیژن. (۱۳۸۹). *یوزپلنگانی که با من دویده‌اند* (مجموعهٔ داستان). تهران: مرکز.

نجدی، بیژن. (۱۳۹۰). *دوباره از همان خیابان‌ها* (مجموعهٔ داستان). تهران: مرکز.

References

Afrashi, A.; Joulaei, K. (2021). Synesthesia in persian: A cognitive and corpus-based approach. *Advances in cognitive sciences 22*(4), 114-123. [In Persian]

Amin, A.; Azimi, Z. (2018). Synesthesia in Masnavi. *Literary science 12*(7), 39-66. [In Persian]

Amir Hajlou, H. (2015). Studying the structure of synesthesia in Vahshi Bafghi's sonnets. F. Adineh (Ed.), *The ninth international conference of Iranian society for the promotion of Persian language and literature* (pp. 705-714). North Khorasan: Payame Noor University Press. [In Persian]

Asgari, Z.; Shafi Saffari, M. (2019). Recognizing and examining synesthesia from the perspective of metonymy and metaphor. *The 5th international conference on Literary text research* (168-183). Tehran: National Library. [In Persian]

Bahmani Motlagh, H. (2018). Synesthesia place and role in Kadkani Shafi'I poetry. *Literary science 12*(7), 67-91. [In Persian]

Berlin, B.; Kay, P. (1969). *Basic color terms: Their universality and evolution*. Berkeley: University of California Press.

Cacciari, C. (2008). Crossing the senses in metaphorical language. In J. Raymond W. Gibbs (Eds.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (pp. 425-443). New York: Cambridge University Press.

Fahle, M. (2007). How can language cope with color? Functional aspects of the nervous system. In M. Plümacher & P. Holz (Eds.), *Speaking of colors and odors* (pp. 35-60). Amsterdam: John Benjamins.

Ghobadiani, N.Kh. (2006). *Nasser Khosro's poems*. Tehran: Science publishing. (in Persian).

Graumann, A. (2007). Color names and dynamic imagery. In M. Plümacher; P. Holz (Eds.), *Speaking of colors and odors* (pp. 129-140). Amsterdam: John Benjamins.

Karimi, T.; Allami Mehmandousti, Z. & Mobasheri, M. (2013). Analysis of sense of taste in Mowlavi's works. *Mystical literature 9*, 205-230. [In Persian]

Kiani, R.; Salimi, A. & Jabri, S. (2016). Semantic deviation in poetic imagery in the contemporary poetry of Iran and Iraq. *Comperative Literature 2*(14), 66-87. [In Persian]

Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Kövecses, Z. (2019). Perception and metaphor: The case of smell. In J. Laura, C. O'Meara, L. S. Roque and A. Majid (Eds), *Perception Metaphors* (pp. 327-346). John Benjamins Publishing Company.

Lakoff, G. (1993). The Contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (Ed.), *Metaphor and though* (pp. 205-251). Cambridge: Cambridge University Press.

Lynott, D.; Connell, L. (2009). Modality exclusivity norms for 423 object properties. *Behavior Research Methods 41*, 558–564.

Mahmoudi, A. R.; Rashki, F. (2016). Stydying the synesthesia in Nasrollah Mardani's works. *Persian language and literature 69*(233), 181-199. [In Persian]

Mastour, M. (2010). *Love on the pavement*. Ahvaz: Rasesh. [In Persian]

Mandanipour, Sh. (2022). *The est of violet*. Tehran: Nashr-e Markaz Publishing Co. [In Persian]

Martino, G.; Marks, L. E. (2001). Synesthesia: Strong and weak. *Current Directions in Psychological Science 10*, 61–65.

Miller, G. A.; Johnson-Laird, P. N. (1976**).** *Language and perception*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Mousavi, Sh.; Amouzadeh, M. (2020). I hear the smell of roses: Semantic aspects of synaesthetic Constructions in Persian. *Review of cognitive linguistics 18*(2), 397-427.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752

Najdi, B. (2010). *The leopards who have run with me*. Tehran: Nashr-e Markaz. [In Persian]

Najdi, B. (2011). *Once again the same street*. Tehran: Nashr-e Marka. [In Persian]

Rakova, M. (2003). *The extent of the literal: metaphor, polysemy and theories of concept***s.** New York: Palgrave Macmillan.

Sa'dzadeh, M.; Owjagh Alizadeh, Sh. (2016). Studying Synesthesia in Simin Behbahani's poems based on how the senses are combined and the frequency. In N. A. Noorzad & V. Raskaniyan (Eds.), International conference on oriental studies, Persian literature and history, Yerevan state university (pp. 235-267). Tehran: Tahsin. [In Persian]

Seyyed Hosseini, R. (2008). *Literary schools* (Voulumes 1 & 2). Tehran: Negah. [In Persian]

Sharifi, Sh.; Yazdanmehr, M. J. (2020). A comparative study on conceptualization and linguistic encodings of smell sense in Persian and Russian from cultural-cognitive point of view. *Language related research 12*(68), 655-689. [In Persian]

Shen, Y.; Cohen, M. (1998). How come silence is sweet but sweetness is not silent: A cognitive account of directionality in poetic synaesthesia. *Language and literature 7*, 123–140.

Shamloo, S. (2009). *The Red Glove*. Tehran: Nashr-e Markaz. [In Persian]

Sharifian, F. (2017). *Cultural linguistics, cultural conceptualization and language*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Simner, J., Mulvenna, C., Sagiv, N., Tsakanikos, E., Witherby, S. A., Fraser, C., Scott, K., & Ward, J. (2006). Synaesthesia: The prevalence of atypical cross-modal experiences. *Perception 35*, 1024-1033.

Taraghi, G. (2010). *Scattered memories*. Tehran: Niloufar. [In Persian]

Ullmann, S. (1945). Romanticism and synaesthesia: A comparative study of sense transfer in Keats and Byron. *Publications of the modern language association of America 60*, 811–827.

Ullmann, S. (1959**).** *The principles of semantics*. Glasgow: Jackson & Son Company.

Winter, B. (2019). *Sensory linguistics: Language, perception and metaphor. Converging evidence in language and communication research* (Volume 20). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Winter, B., Perlman, M., & Majid, A. (2018). Vision dominates in perceptual language: English sensory vocabulary is optimized for usage. *Cognition 179*, 213–220.

Wyler, S. (2007). Color terms between elegance and beauty: The verbalization of color with textiles and cosmetics. In M. Plümacher; P. Holz (Eds.*), Speaking of colors and odors* (pp. 113-128). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

https://doi.org/10.22108/jrl.2023.137755.1752